

BOZKURT-LOTUS DAVASININ ULUSLARARASI HUKUKTAKİ ÖNEMİ VE YERİ

Durmuş TEZCAN

I. BOZKURT-LOTUS OLAYI

Kapitülasyonların Lozan Barış Andlaşmasıyla kaldırılmasından üç yıl sonra meydana gelen bu olay, geçmişte Osmanlı topraklarında adli ayrıcalık ve bağışıklıklara sahip yabancıların, artık genç Türkiye Cumhuriyetinde bundan böyle işledikleri suçlardan ötürü Türk yargısına tabi olmalarının yanı sıra, açık denizlerde meydana gelen çatmalarda bile, mağdurların Türk uyruklu olması halinde de yabancı sanığın Türk mahkemelerince yargılanabileceğini bütün dünyaya kanıtlaması ve Uluslararası Hukukta bir kural oluşturmaya bakımından konuya büyük bir önem kazandırmıştır.

Hakkında pek çok doktora tezleri yazılan uluslararası Hukuk kitaplarıyla ve Uluslararası Ceza Hukuku eserlerinde değinilen "Bozkurt-Lotus" olayı¹ kısaca şöyle olmuştur :

2 Ağustos 1926 gecesi, Ege Denizi açık sularında, Midilli adasının 5-6 deniz mili açıklarında, BOZKURT isimli kömür yüklü Türk bandralı bir gemiyle, Fransız bandralı LOTUS isimli ticaret gemisinin çarpışmaları sonucu, Bozkurt batmış ve 8 Türk gemici kaybolmuştur. Lotus, kurtarabildiği bir kaç tayfa ve Bozkurt'un kaptanı ile birlikte ertesi günü İstanbul'a gelmiştir. Ölenlerin ailelerinin şikayeti üzerine Bozkurt'un kaptanı

1 Karar metin için bkz. *Répertoire des documents de la Cour de La Haye*, Série I, 1922-1945, tome I, Genève, A. Droz yay. 1961, s. 89 vd. Bu olaya ilişkin eserlerle ilgili olarak bkz. G. CANONNE, *Essai de Droit pénal international : l'affaire Lotus*, Paris, Librairie du Recueil Sirey, 1929 ; H. WALTER, *L'Affaire du Lotus ou de l'Abordage hauturier en Droit pénal international*, Paris, Les Editions internationales, 1928 ; J. Fischer WILLIAMS, *L'Affaire comparée du Lotus*, RGDI, 1928, s. 361-376 ; H. DONNEDIEU DE VABRES, *Le Lotus à la Cour de La Haye*, RDI, 1929 s. 65-165 ; ayrıca dönemin tanınmış hukukçularından J.H.W. Verjil, R. Ruze ve M. Travers'in bu dava ile ilgili yazıları için bkz. *Rev. de Droit judiciaire et de Législation comparée*, 1928 yıllığı ; Öte yandan Divan yargıçlarından M. Moore'un azınlık görüşü için bkz. *RIDP*, 1927, s. 383-415. Öte yandan konu ülkemizde de genişçe ele alınmıştır. Bunlar arasında Mahmut ESAT'ın, *Lotus Davasında Türkiye-Fransa Müdafaaaları*, 1927 ; Mahmut Esat BOZKURT, *Devletler Arası Hak*, Ankara, 1940, s. 416-417 S.L. MERAY, *Devletler Hukukuna Giriş*, Ankara, 1975, c.I, 4.b., s. 585 vd. ; C. BİLSEL, *Devletler Hukukuna Giriş*, İstanbul, 1940, 2.b., s. 61-68 ; M. ALSAN, *Yeni Devletler Hukuku*, Ankara, 1951, c. II, s. 355-371 ; E. ÇELİK, *Milletlerarası Hukuk*, İstanbul, 1977 c. II/1, s. 241 vd. ; D. TEZCAN, *Atatürk Hukuk Devriminin Bir Yönü : Adli Kapitülasyonlardan Uluslararası Ceza Hukukunun Modern İlkelerine Geçiş*, Atatürk'e Armağan, B.M. Türk Derneği yay., Ankara, 1982, s. 179 vd.

Hasan Bey ile Lotus'un kaza sırasındaki görevli süvarisi Desmons, dikkatsizlik ve tedbirsizlikle 8 kişinin ölümüne sebebiyet vermektan İstanbul Mahkemelerince tutuklanmıştır. Fransız kaptan Desmons'un Türk Mahkemelerinin kendisini yargılamak konusunda millet itibarıyla yetkisiz olduğunu ileri sürmesine karşın, Mahkeme, kendisini, açık denizde işlenen bu taksirli adam öldürme suçunu koğuştırmaya yetkili görmüş ve 15 Eylül 1926 tarihinde Lotus'un kaza sırasındaki görevli süvarisi Desmons'u 80 gün hapis ve 22 lira para cezasına, Bozkurt'un kaptanı Hasan Beyi de 4 ay hapis cezasına çarptırmıştır.²

Fransa, olayı sert bir şekilde protesto etmiş ve Türk Mahkemelerinin açık denizde meydana gelen çatmada yabancı bayraklı gemi kaptanını yargılama konusunda millet itibarıyla yetkisiz olduğunu ileri sürerek, Desmons'u salıvermesini istemiştir. Türkiye bu notayı reddedip, yerine konuyu çözüm için Lahey Uluslararası Daimi Adalet Divanına götürmeyi teklif etmiş, bunun üzerine taraflar anlaşarak hazırladıkları tahkimname (compromis) ile konuyu birlikte Lahey Uluslararası Daimi Adalet Divanına götürmeyi kararlaştırmışlardır.

Lahey Uluslararası Daimi Adalet Divanının zorunlu yargı yetkisini tanıyan Taraflar, 12 Ekim 1926'da imzalayıp, 27.12.1926'da onayladıkları bu tahkimname (compromis) ile 2 Ağustos 1926 gecesi, Ege Denizi açık sularında, Midilli adasının 5-6 deniz mili açıklarında, BOZKURT isimli kömür yüklü Türk bandıralı bir gemiyle, Fransız bandıralı LOTUS isimli ticaret gemisinin çarpışmaları sonucu, Bozkurt batmış ve 8 Türk gemici kaybolması üzerine, Lotus'un, kurtarabildiği bir kaç tayfa ve Bozkurt'un kaptanıyla birlikte ertesi günü İstanbul'a gelmesi vesilesiyle, Bozkurt'un kaptanı Hasan Bey yanında Fransız bandıralı Lotus'un kaza sırasındaki görevli süvarisi Desmons'un, dikkatsizlik ve tedbirsizlikle 8 kişinin ölümüne sebebiyet vermektan dolayı Türk Mahkemesinin yaptığı yargılamanın 24 Temmuz 1924 tarihli Lozan İkamet ve Adli Selâhiyat Sözleşmesi'nin 15. maddesine³ aykırı olarak Uluslararası Hukuk kurallarını ihlal edip etmediği sorusunu Divan'a yöneltmişlerdir. Böylece Divan, şayet Fransız tezini haklı bulursa, Türkiye, Fransız bandıralı Lotus'un kaza sırasındaki görevli süvarisi Desmons için, tazminat ödemek yükümlülüğü altına girecekti.

2 Karar metni için Divan kararına bkz. *Répertoire des documents de la Cour de La Haye*, Serie I, 1922-1945, tome I, s. 89 vd. Ayrıca bkz. MERAY, *age*, s. 586.

3 Anılan madde şu hükmü içermektedir: "16. madde hükmü mahfuz kalmak şartıyla, Türkiye ve diğer Düvelî Akide arasındaki münasebet, salâhiyeti adliye meseali hukuku beyneddüvel esasına tefikân hallolunacaktır" Bkz. III. Tertip Düstur, c. 5 (2.b.), s. 72.

II. BOZKURT-LOTUS OLAYINA İLİŞKİN TARAFLARIN İDDİALARI

A) Fransız Hükümetine göre, Ege Denizi açık sularında, Midilli adasının 5-6 deniz mili açıklarında, BOZKURT isimli kömür yüklü Türk bandralı bir gemiyle, Fransız bandralı LOTUS isimli ticaret gemisinin çarpışmaları sonucu, Bozkurt gemisinin batması ve 8 Türk gemici kaybolması üzerine, Lotus'un, kurtarabildiği bir kaç tayfa ve Bozkurt'un kaptanı ile birlikte ertesi günü İstanbul'a gelmesi vesilesiyle, Bozkurt'un kaptanı Hasan Bey yanında Fransız bandıralı Lotus'un kaza sırasındaki görevli süvarisi Desmons'un, dikkatsizlik ve tedbirsizlikle 8 kişinin ölümüne sebebiyet vermekten dolayı Türk adli makamlarının yaptığı yargılama, 24 Temmuz 1923 tarihli Lozan İkamet ve Adli Selâhiyat Sözleşmesi'nin 19. maddesine aykırı olarak Uluslararası Hukuk kurallarını ihlâl etmektedir :

- Zira, bir devlet, yurt dışında bir yabancı tarafından vatandaşına karşı işlenen suç, sadece mağdurun kendi vatandaşı olması nedeniyle bu suçta koşuşturmaya için kendisini yetkili sayamaz.

- Açık denizlerde işlenen suçların geminin bayrağını taşıdığı ülke mahkemelerince koşuşturulması denizlerin serbestliği prensibinin bir sonucudur.

- Aynı şekilde, açık denizlerde meydana gelen çatmalarda, Devletler, ceza koşuşturmasını geminin bayrağını taşıdığı ülke mahkemelerine bırakılmasını daima kabul etmişlerdir. Dolayısıyla, Fransız bandıralı Lotus'un kaza sırasındaki görevli süvarisi Desmons'un, dikkatsizlik ve tedbirsizlikle 8 kişinin ölümüne sebebiyet vermekten dolayı koşuşturulmasına sadece Fransız adli makamları yetkilidir.

- Açık denizde çatmalarda batan geminin bayrağını taşıdığı ülkenin farazi bir uzantısı olması nedeniyle fiilin neticesinin farazi ülke toprağı üzerinde meydana geldiğinden bahisle çatma yerinin farazi ülke toprağı üzerinde meydana geldiğini ileri sürmek mümkün değildir.

- Ayrıca çatmada murtabit bir dava sözkonusu edilerek yabancı bandıralı gemi kaptanını da koşuşturmak, bağlantılı davaları birleştirmenin bir Uluslararası Hukuk kuralı değil, bir iç hukuk kuralı olması nedeniyle olayda geçerli bir gerekçe olamaz.

B) Türk Hükümeti, 1892'de Kuşadası'nda doğan, İstanbul Hukuk Mektebini bitirdikten sonra, İsviçre'de öğrenim görüp, İstiklâl Savaşına katılmak üzere yurda dönerek, birinci dönemden, 1943'de ölümüne kadar, İzmir milletvekilliğini sürdüren,

Lozan Barış görüşmelerine katılan heyette yer alan, 1922-1923 yıllarında İktisat Bakanlığında sonra, batılılaşma hareketlerinin somut göstergeleri olan Atatürk'ün hukuk devrimlerinin yapıldığı dönemde, 1924-1930 arası Adalet Bakanlığı yapan Mahmut Esat Bey'i, bu davada, Türk temsilcisi olarak görevlendirmiştir.⁴ Mahmut Esat Bey'in başkanı olduğu bu heyetçe, İsviçre'li Profesör MERCIER gibi zamanın tanınmış hukukçularından görüşler de alınarak hazırlanan savunmada ise, Fransız tezi ret edilerek, Divan'ın Türkiye lehine karar vermesi gerektiği vurgulanıyordu.

Türk tezinin dayandığı gerekçelere göre :

- 24 Temmuz 1923 tarihli Lozan İkamet ve Adli Selâhiyet Sözleşmesi'nin 15. maddesi, yabancılarla ilgili Türkiye'nin yargılama yetkisini tamamen Uluslararası Hukuk kurallarına bağlı kılmıştır. Olayda uygulaması yapılan TCK.nun 6. maddesinde düzenlenen "*mağdura göre şahsılık*" prensibi ise, İtalya Ceza Kanunundan alınmış bir kuraldır. Bu yüzden sözkonusu yetki Uluslararası Hukuk kurallarına aykırı değildir.

- Açık denizde çatismalarda batan geminin bayrağını taşıdığı ülkenin farazi bir uzantısı olması nedeniyle olayda Lotus'un Bozkurt'a açık denizde çarpması sonucu 8 Türk gemicinin ölümü Türkiye'nin farazi ülke toprağı sayılan Bozkurt gemisi üzerinde meydana geldiğinden Türkiye'nin bu suçun sanıklarını koğuşurmaya yetkisi vardır.

- Açık denizde meydana gelen çatmada murtabit bir dava sözkonusu olduğu için, olayın olduğu tarihte Türkiye'de geçerli olan ve Fransız CMUK'dan alınan CMUK.muza göre Bozkurt'un kaptanı Hasan Bey yanında Fransız bandıralı Lotus'un kaza sırasındaki görevli süvarisi Desmons'un, dikkatsizlik ve tedbirsizlikle 8 kişinin ölümüne sebebiyet vermektten dolayı Türk adli makamlarınca birlikte yargılanması, bağlantı nedeniyle zorunludur.

- Açık denizlerde meydana gelen çatismalarda, ceza koğuşurmasının sadece geminin bayrağını taşıdığı ülke mahkemelerince yapılacağına dair bir Uluslararası Hukuk kuralı yoktur.

- Ayrıca, denizlerin serbestliği prensibinin bir sonucu olarak, açık denizlerde işlenen suçların geminin bayrağını taşıdığı ülke mahkemelerince koğuşurulması, kaptanın disiplin kurallarına riayetsizliğinden ya da seyrüfer hatasından kaynaklanan suçlarla ilgilidir. Oysa, Fransız bandıralı Lotus'un kaza sırasındaki görevli süvarisi Desmons hakkında yapılan koğuşurma, kaptanın disiplin kurallarına riayetsizliğinden ya da

4 Sıkz. Büyük Larousse, c.4, s. 1868-1869.

seyrifer hatasından kaynaklanmamakta, dikkatsizlik ve tedbirsizlikle 8 kişinin ölümüne sebebiyet vermek gibi bir kamu davasına dayanmaktadır.

III. BOZKURT-LOTUS OLAYINA İLİŞKİN DİVANIN KARARI

Divan, taraflarca önüne getirilen bu meseleye ilişkin 7 Eylül 1927 tarihli kararında, Lozan Barış Andlaşmasının 28. ve İkamet ve Adli Selahiyet Sözleşmesinin 15. maddelerine göre, artık kapitülasyonlar rejiminin tamamen kalkmış olduğunu ve Türk adli Makamlarının yetkisini bu olayda sınırlayan bir kuralın Devletler Hukukunda mevcut olmadığını oy çokluğuyla hüküm altına alarak, Türk tezini benimsemiştir.

Divan'a göre :

- Ceza kanunlarının ülkeselliği temel bir kuraldır. Dava konusu olayda ise, hareketi neticesinden ayrılabilen bir suç vardır. İcra hareketi Fransa'nın farazi uzantısını oluşturan bir gemide, netice ise, aynı şekilde bayrağını taşıdığı ülkenin farazi bir uzantısı olan batan gemide işlenmiş olması nedeniyle, Lotus'un Bozkurt'a açık denizde çarpması sonucu 8 Türk gemicinin ölümü Türkiye'nin farazi ülke toprağı sayılan Bozkurt gemisi üzerinde meydana geldiğinden Türkiye'nin bu suçun sanıklarını koğuşturmaya yetkisi vardır.

- Ticaret gemilerinde açık denizlerde işlenen suçların koğuşturulmasında, geminin bayrağını taşıdığı ülkenin farazi uzantısını oluşturduğundan bahisle, münhasır yetkisi olduğu iddiası ispatlanmış bir kurala bağlı değildir. Aksine, ülkelerin pek çoğı, hareketi neticesinden ayrılabilen suçlarda, hem hareketin ve hem de neticenin meydana geldiğı ülkede suç işlenmiş sayılmaktadır.

- Aynı şekilde, açık denizlerde meydana gelen çatmalarda, Devletler, ceza koğuşturmasını geminin bayrağını taşıdığı ülke mahkemelerine bırakıldığına ilişkin yeknesak bir kural da yoktur. Olayımızda ise, suçun icra hareketi Fransız bandıralı Lotus gemisinde, batma sonucu ölüm ise, Bozkurt isimli kömür yüklü Türk bandıralı bir gemide meydana gelmiş olmakla münhasır yetkinin adil bir çözüm olmadığı söylenebilir.

IV. BOZKURT-LOTUS OLAYINA İLİŞKİN DİVANIN KARARININ ULUSLARARASI HUKUK VE TÜRKİYE AÇISINDAN ÖNEMİ

A) Uluslararası Hukuk Açısından Önemi

Divan'ın bu kararı, ülkelerin yargılama yetkilerini belirlemede önemli bir yere sahiptir. Gerçi bu karar izleyen dönemde, açık denizlerdeki çatmalarda, her gemi personeli

üzerinde geminin bayrağını taşıdığı ülke adli makamlarının tek başlarına yetkili olduğunu belirleyen kurallar, özellikle Fransa'nın gayretiyle uluslararası konulmaya başlamış ve bunlardan ilki, Çatmalarda Cezai Yetki konusuna ilişkin 10 Mayıs 1952 tarihli Brüksel Sözleşmesi olmuştur. 29 Nisan 1958 tarihli Cenevre Açık Deniz Sözleşmesi (11. madde) ile 1982 tarihli New York Deniz Hukuku Sözleşmesi (97. madde) de bu doğrultuda hükümler getirmek suretiyle Fransız tezi bugün yeniden hayatiyet kazanmıştır. Ancak Divan'ın verdiği karar bu gelişmelere karşın özü itibarıyla değerinden bir şey yitirmemiştir.

Nitekim Bozkurt-Lotus kararının ışığında bugün Uluslararası Hukuk öğretisinden, böyle denizlerdeki çatmalar gibi, uluslararası sözleşmelerle açıkça hüküm altına alınmayan, ya da hakkında Uluslararası Hukuk kuralı bulunmayan diğer konulara ilişkin olarak, "Uluslararası Hukukta, devletlerin yargı yetkisini açıkça sınırlayan bir kural olmayan konularda devletler yargı yetkisine sahip olduklarını ileri sürebilirler" görüşü bu gün de geçerliliğini sürdürmektedir. Hatta öğreti de mağdura göre şahsilik ilkesinin, sözleşmelere konulan bu tür hükümlere rağmen, açık denizlerdeki çatmalarda bile geçerliliğini sürdürmesinin suçların cezasız kalmaması yönünden yararlı olacağı İsraili hukukçu S. Zalman Feller tarafından ileri sürülmüştür.⁵

Bozkurt-Lotus kararı sonrasında sözleşmelerle yapılan düzenlemeler karşısında, bu kararın açık denizlerdeki çatışmalarda geçerliliğini artık sürdürmediği söylenebilir ise de, bu kararın ışığında, biz, açık denizlerdeki çatmaların dışında kalan suçların cezasız kalmaması için ceza yasalarına konulan ikinci dereceden bir yetki olan "mağdura göre şahsilik" ilkesinin geçerliliğini tartışmasız sürdürdüğünü düşünüyoruz. Nitekim, "Bozkurt-Lotus" olayı nedeniyle bu tali yetki türüne uzun süre karşı çıkan Fransa bile, 11.7. 1975 günü, L. 75-624 sayılı yasayla 1958 tarihli Ceza Usul Yasasına eklediği "689-1" no'lu madde ile bu yetkiyi iç hukukuna dahil etmiştir. Bu maddeye göre :

"Cumhuriyet ülkesi dışında işlenen bir cürmün faili veya iştirakçisi olan her yabancı, şayet bu cürmün mağduru Fransız uyruklu ise Fransız yasalarının hükümlerine göre koğuşturulup yargılanabilir."

Benzeri hüküm, 22 Temmuz 1992 tarihli 92-683 sayılı Ceza Kanunu Reform Kanununun 113-7. maddesi olarak, bazı değişikliklerle, yeni Ceza Kanununa konulmuştur. Buna göre :

5 Bkz. S. Zalman FELLER, *La résolution des conflits de juridiction en matière pénale*, RIDP, 1974, nos: 3-4, p. 522 et ss.

"Fransız ceza yasası, suçun işlenmesi sırasında mağduru Fransız uyruklu olmak kaydıyla, Cumhuriyet ülkesi dışında işlenen bir cürüm veya hapis cezasını gerektiren cünhaya, bu suçu işleyen ister Fransız ve isterse yabancı olsun uygulanır."

B) Türkiye ve Türk Hukuku Açısından Önemi

"Bozkurt-Lotus" olayı ile Lahey Uluslararası Daimi Adalet Divanının bu davada, Türkiye'de sadece sona erdirmekle kalmayıp, ayrıca Türkiye Cumhuriyetinin, mağduru Türk vatandaşı olan yurt dışında işlenmiş suçlarda bile yargı yetkisine sahip olduğunu bütün dünyaya kanıtlayan önemli bir aşamadır.

Atatürk'ün hukuk devrimine bu yönüyle bakıldığında ne büyük bir anlam taşıdığı kolayca görülür.⁶ İşte bu nedenle Atatürk'ün yakın mesai arkadaşlarının ve bu arada, bugün burada ölümünün 50. yılını idrak ettiğimiz ve soyadı yasası çıkınca bu davada Divan nezdinde Türkiye'yi temsil etmenin anısına BOZKURT soyadını alan Mahmut Esat BOZKURT ve arkadaşlarını minnetle anmamız gerekir.

Zira, kapitülasyonlar kaldırılırken bir yandan da diğer hukuk alanlarında olduğu gibi ceza hukuku alanında yapılan bu düzenlemelerle artık Türk mevzuatı batı hukukları içinde yer almıştır. İşte modern ceza hukuku ilkelerini içeren düzenlemeden hemen bir kaç yıl sonra meydana gelen "Bozkurt-Lotus" olayı, kapitülasyonlar rejiminden genç Cumhuriyet döneminde nereye geldiğimizi göstermesi bakımından ilginçtir.

V. SONUÇ

Yukarıda belirtilenlerin ışığında, sonuç olarak şunları söyleyebiliriz :

1. Türkiye Cumhuriyeti, kapitülasyonlar rejiminin kaldırılması için verilen savaşı Lozan Barış Andlaşmasıyla noktalamıştır.

2. Ardından girilen hukuk reformu batılılaşmanın ve batı değerlerini "muasır medeniyet" olarak değerlendirmenin bir göstergesidir.

3. Asırlar boyu, Osmanlı Devleti, kapitülasyonlar rejimi nedeniyle kendi ülkesinde suç işleyen yabancıları koğuşturamazken, koğuştursa bile, verilen cezanın infazı için bu kişileri bazen yabancıların kendi konsolosluğuna teslim etmek zorunda kalırken, Bozkurt-Lotus olayında ilk kez durumun değiştiği, batılı yasalara sahip Türkiye'nin sadece kendi ülkesinde suç işleyen vatandaş ve yabancıları değil, yurt

⁶ Bu konuda eleştirel bir değerlendirme için bkz. Mahmut Esat BOZKURT, *Atatürk İhtilali*, 1967, 382 s.

dışında bir Türk vatandaşına karşı suç işleyen yabancıya karşı dahi, yargılama yetkisine sahip olduğu ve bunun da Uluslararası Hukuka uygun olduğu tescil edilmiştir. İşte bu açıdan cezai konulardaki Osmanlı adli Kapitülasyonlar deneyimi bu gün insancıl amaçlarla ortaya atılan çözümlerin kötüye kullanılmasını önlemede yararlanılabilecek örnekleri sergileyen zengin bir kaynaktır.

4. Nitekim bugün, bizlere düşen görev, bunlardan gerekli dersi almak ve ülkemizi yeniden kapitülasyonlar rejimine dönüşecek bir uygulamadan korumaktır.

5. Bununla birlikte, ülkemizi yeniden kapitülasyonlar rejimine dönüşecek bir uygulamadan koruyacağız diyerek birleşen Avrupanın temelini oluşturan ve suçlulukla mücadelede yeni tür adli yardımlaşmalara da sırt çevirmemiz mümkün değildir. Bu gün gelişen ilişkiler nedeniyle, özellikle Avrupa Konseyi bünyesinde, Uluslararası Ceza Hukuk alanında büyük adımlar atılmıştır. Bu çerçevede, koşulların aktarılması, yabancı hükümlülerin cezalarının ülkelerinde "karşılıklık" olmak koşulu ile çekmelerinin sağlanması, suçluların ıslahının bir gereği olarak ortaya çıkmıştır.⁷ Sözleşmeler veya ikili mutabakatlar yoluyla ülkeler arasında yapılan bu konuya ilişkin düzenlemeler, dili dini ve sosyal yaşam anlayışı farklı yabancı hükümlünün, hürriyeti bağlayıcı cezasını, kendi ülkesinin infaz kurumlarında çekmesinin, onun daha kolay ıslah olacağı ve topluma kazandırılacağı görüşünün bir sonucudur. Ancak, sözleşmelerin ve ikili mutabakatların, amaçlarından saptırılarak yabancıların cezasının kendi ülkesinde (veya sürekli oturduğu ülkede) çektirilmesi yerine, onun ağır bulunan bir cezadan kurtarılmasını sağlamaya hizmet ettirilmemeleri gerekir.

7 Bu konuda bkz. D. TEZCAN, *Territorialité et conflits de juridictions en droit p'nal international*, Ankara, 1983, s. 231.